

GRAN GERMÀ. BIG DATA, EXHIBICIÓ I CONTROL SOCIAL

La proposta s'adreça a alumnat de 4t d'ESO, batxillerat, formació professional i estudis universitaris.

Propostes de treball a l'aula

1. Introducció

El dijous 13 d'abril de 2023 es va dur a terme una conferència dins del cicle anual de Pessics de saviesa amb el títol *Gran germà. Big data¹, exhibició i control social. Futur i intel·ligència artificial*, conduïda per l'especialista en processos de transformació empresarial i cultura digital Genís Roca.

El tema de la conferència va girar al voltant de com hem de *llegir i situar* l'ús de la tecnologia actual tot posant l'accent des de la perspectiva històrica. Segons Genís Roca, de formació historiador i, concretament, del període del paleolític, la història d'Internet “es pot resumir en tres etapes durant els últims 20 anys i, actualment, encara no ens trobem a la tercera etapa”. El fundador de RocaSalvatella² va posar molt d'èmfasi durant la conferència en aquesta mirada de perspectiva històrica per poder entendre bé què estem vivint actualment amb els nous avenços tecnològics, és a dir, ens cal la perspectiva històrica “per saber d'on venim i cap on anem”. En aquest sentit, Roca va fer un repàs del naixement de la informàtica, des dels anys 80, fins als nostres dies, i ens va recordar que al 2005 no existien ni Youtube, Facebook, Instagram ni Twitter, per exemple. En paraules de Roca, “més de 40 anys per connectar els ordinadors”.

Actualment, vivim en un entorn connectat on tot genera dades (els nostres desplaçaments, els moviments bancaris, hàbits de consum, etc.), però, tal com afirma Roca, el problema no és aquest, sinó qui i com gestiona aquestes dades. “Que aquesta tecnologia sigui digna/indigna per gestionar tot aquest volum de dades dependrà de les regles de joc; com a societat tenim una obligació que és participar del disseny de les regles de joc”, segons Roca.

Quant a les regles de joc, doncs, l'expert en Internet fa referència a la manera en què els humans han creat mecanismes per ordenar, gestionar, com viure junts, és a dir, com guanyar la confiança del grup: a través

Genís Roca

de l'educació, la justícia... Així, amb la revolució industrial la societat es va ordenar al voltant del món laboral; si tens feina, ets ciutadà, pots participar del model de societat creat al voltant del treball. La societat digital, segons Roca, trenca amb aquest equilibri, ja que "no reparteix la riquesa que genera" de la mateixa manera que fins ara. Un exemple dels que exposa és el de l'empresa Spotify que no té la seu a Catalunya o a Espanya sinó fora de l'Estat espanyol, així el que l'usuari paga de quota de soci no reverteix en el nostre territori en forma d'impostos i, per tant, el territori s'empobreix. Per aquest motiu, doncs, hi ha d'haver un altre sistema d'organització per gestionar molta més població, moltes més dades.

En aquest context, el conferenciant es pregunta què és la intel·ligència artificial i afirma que "és la solució d'una societat que necessita gestionar de manera personalitzada grans volums de població". Un context on Europa "ha d'acceptar que per primera vegada en 2.000 anys no està dissenyant el sistema operatiu del món: els EUA i la Xina fan propostes (els primers confien en el mercat i els segons en l'estat), i Europa opina (confia en els drets del ciutadà)".

Roca acaba la conferència recordant-nos que de dades i de control n'hi ha hagut sempre; ara hi ha moltes més dades però encara no en tenim el control, la normativa. Insisteix que aquesta nova tecnologia s'encamina cap a eines expertes com per exemple l'accés, la gestió i el control de dades mèdiques com la millora de la diagnòsi per imatge o els sensors per activar les alarmes de mòbil en pacients diabètics; en canvi, el camí de "les eines genèriques massives (com el xat GPT), no té gaire futur", en paraules de Roca.

La conclusió de Genís Roca és que "si d'aquí 30 anys no hi ha unes normes d'ús o unes garanties legals, aleshores sí que tindrem un problema". En aquest sentit, doncs, el Pla de treball sobre el futur i la intel·ligència artificial vol generar un espai de reflexió i actuació sobre aquesta nova regulació de l'accés i control sobre les nostres dades des de la mirada dels joves, a partir d'activitats que els permetin participar activament en la societat del futur.

Antecedents

Saber quins són els límits ètics del control de dades i de les noves tecnologies, així com les noves possibilitats que ens ofereix aquesta tecnologia.

2. Metes, objectius i activitats

Metes:

1. Entendre el concepte de Big data: què és i què implica
2. Ser conscients de quines accions quotidianes digitalitzades aporten dades que queden registrades (Facebook, Twitter, Instagram, Tiktok, Snapchat, Alexa, Spotify...)
3. Donar èmfasi al concepte d'intimitat i als límits ètics pel que fa a les noves tecnologies
4. Generar propostes de gestió i protecció de dades
5. Implicar tota la comunitat (educativa) en la reflexió de la gestió de dades

Objectius i activitats:

1. Definir el concepte de Big data i contextualitzar-lo en l'entorn més proper i quotidià dels joves (meta 1 i 2)

- Organitzar debats, seminaris, tertúlies i recollir-ne les aportacions entre els joves sobre l'accés i ús de les dades massives.
 - Què saben realment del Big data? Creuen que és un terme només tècnic sense cap repercussió personal?
 - Quan parlem de dades, de què estem parlant? què són les dades? qui rep les dades? què se'n fa de les dades: quina rellevància poden tenir per a les empreses l'accés a aquestes dades? i per als estats?
 - Què implica gestionar un volum de dades massiu? quins són els avantatges i els desavantatges d'aquest nou entorn? Què en pensen ells? Com els afecta o pot afectar en el seu dia a dia?
 - Fer una llista d'exemples, entorns, que generen dades.
- Contextualitzar el concepte Big data i el d'Intel·ligència artificial (IA).
 - Què és la IA? quins dispositius o entorns digitals utilitzen tècniques d'IA?
 - Elaborar petits opuscles amb termes i conceptes com mineria de dades (*data mining*), tendències (*trending topics*), etcètera.
- Fer un estudi sobre la vinculació entre la recerca científica i la IA.
 - Recollir exemples on usar la IA comporti una millora per a l'usuari (des de l'àmbit sanitari, educatiu, empresarial...).
- Crear una infografia dels procediments, aplicacions i eines informàtiques que generen dades massives.

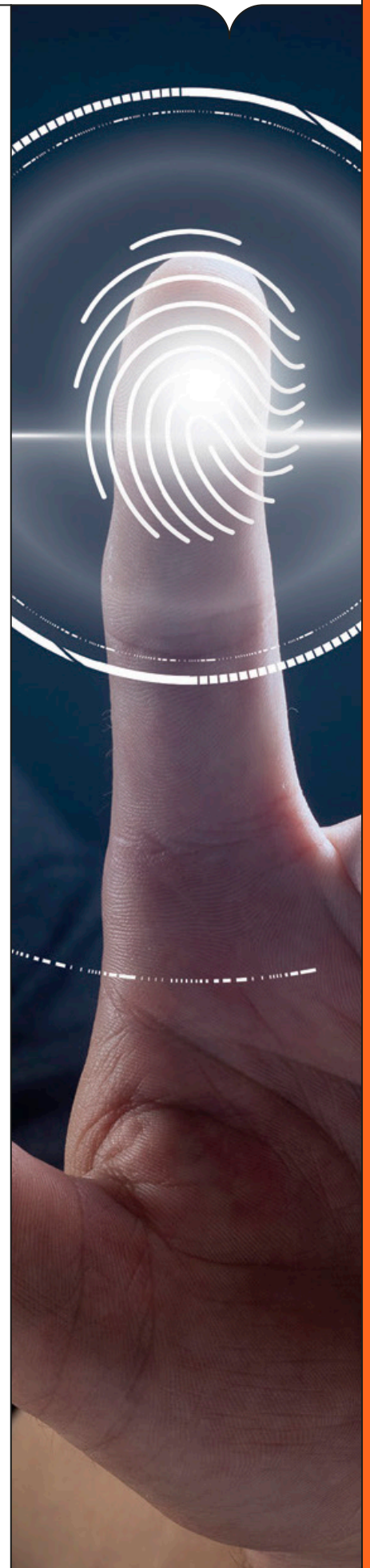

2. Recollir exemples on operi el Big data per fer-ne una anàlisi (meta 1 i 2)

- Fer una anàlisi de diverses accions quotidianes on s'apliqui el recull de dades massives.
 - Quines aplicacions i des de quins aparells i situacions reals es generen dades? Saben que les aplicacions digitals com traçar rutes generen dades que informen sobre les nostres activitats, moviments, preferències, hàbits, horaris...?
 - Què en saben d'on van a parar totes les fotografies, vídeos, missatges que pengen a la xarxa?
- Generar espais de xerrades per a joves i entre joves sobre els avantatges i desavantatges de gestionar el control massiu de dades.
 - Com s'obtenen els *trending topics*? són dades que es poden manipular?
 - Quines conseqüències creuen que poden tenir a nivell d'usuari individual? i a nivell col·lectiu, de població, l'accés i el control de dades?

3. Debatre sobre els límits de les noves tecnologies i la informació personal (meta 2 i 3)

- Establir quin significat té el concepte intimitat en el món digital.
 - Recopilar a través d'enquestes, formularis... quina és la percepció del concepte *intimitat* en el món digital entre la joventut.
- Contextualitzar el concepte dels rastres digitals entre el jovent
 - Reflexionar i recollir informació sobre els rastres digitals (quan paguem per Paypal, per exemple, són conscients que generem unes dades i donem informació del tipus què compro, on ho compro, què val, a quina hora... i que l'empresa que recull les dades pot assignar un perfil de consumidor?
 - Posar a la pràctica una reconstrucció identitària a través de l'exposició d'informació i moviments concrets d'un usuari fictici a les xarxes per evidenciar la protecció / desprotecció, control i gestió de dades dels usuaris.
 - Qui pot tenir accés als nostres missatges? com es regula? quin avantatge positiu i negatiu pot tenir?

- Plantejar possibles treballs de recerca de batxillerat o línies de recerca sobre les conseqüències de la banalització de les fotografies o missatges registrats a les xarxes i les repercussions sobre la intimitat i protecció de la informació dels usuaris.
 - Cal una protecció de la intimitat? a partir de quina edat? on és el límit? per què cal o no cal protegir la intimitat individual? quines conseqüències pot tenir a curt i llarg termini?
 - Fer recerca de casos autèntics per extreure'n conclusions.
- Elaborar en un Sites de Google, Padlet o en una infografia (Canva, Genially...) on hi hagi el recull de les anàlisis, reflexions i conclusions de les accions on s'apliqui el Big data; les reflexions sobre l'accés a les informacions personals, les conseqüències i els efectes d'aquestes dades en mans d'empreses i d'estats.
 - Què implica pagar per Paypal, per exemple? les dades que se'n generen qui les guarda? com les guarda? quina gestió se'n fa o se'n pot fer? on és la protecció de dades en aquest nou entorn?
- Conèixer mesures de protecció de dades.
 - Fer petites recerques sobre els controls parentals i les plataformes digitals.

4. Dissenyar propostes per a la gestió de dades (meta 4)

- Analitzar a fons què vol dir la gestió, control i protecció de les dades.
 - Recopilar informació i debats sobre l'accés, gestió i control de les dades.
 - Informar-se de qui i què es controla amb les dades amb l'objectiu de conèixer quins beneficis obtenen els que ho gestionen i quins avantatges i desavantatges pot comportar per a l'usuari.
 - Plantejar idees, escenaris per dissenyar com s'ha de gestionar tot aquest munt de dades, d'informació, a nivell macro.
- Conèixer i aplicar mesures de protecció de dades.
 - Elaborar per escrit futures línies estratègiques per a la gestió de dades a nivell d'usuari.

5. Compartir experiències de la gestió, de l'abús o de la millora de situacions quotidianes amb la IA i el Big data (meta 5)

- Crear una xarxa de difusió i divulgació de les reflexions i conclusions que s'han generat a partir dels treballs i seminaris duts a terme per als joves i entre els joves sobre la importància del control de dades personals.
- Delimitar accions que ajudin a protegir-se en el món digital.
- Fomentar les bones pràctiques i els avanços positius de la nova tecnologia per a la millora individual i col·lectiva.

BIBLIOGRAFIA

Roca, G. (2015). *Big data para directivos*. Urano.

Roca, G. (2017). *La Crisi digital. Lliçó inaugural de la Facultat de Lletres 2016-2017*. Documenta Universitaria.

